

YUN121
YUNAN KÜLTÜR TARİHİNE GİRİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yalazı
eyalazi@ankara.edu.tr

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik II

Bu noktada Aristotelēs'in Hippokratik bir coğrafi determinizm ile Troialılara ve de Perslere tabi olmamış, Avrupalı ya da daha ziyade soğuk ülkelerin halklarındansa Asyalı (Batı Anadolu) ya da daha ziyade sıcak ülkelerin halklarının daha uygun köleler olduklarını hatırlatan saptamasının hatırlanmasında fayda görülmektedir. Dönemindeki ortak kanıyı yansıtan Aristotelēs soğuk ülkelerin halklarını yürekli ama akılsız, bu yüzden özgür ama yönetme özürlü; sıcak ülkelerin halklarını ise akıllı ama yüreksiz ve bu yüzden yönetilen ve köleliğe uygun halklar olarak sunmaktadır. Ama Hellenler ise coğrafi konumları sayesinde hem yürekli hem de akıllı oldukları için özgür ve diğerlerini yönetmeye kabiliyetlidirler (Aristot. pol. 7.7 = 1327b20-33).

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik II

Bununla birlikte Pers rekabeti sebebiyle Hellenlerin devrin köle pazarlarındaki etkinliği daha ziyade kuzey ülkelerinin halkları üzerindedir. Ancak Batı Anadolu halkları da Hellenlere köle olarak satılma konusunda hiç de azımsanmayacak boyutta bir tecrübeye sahiptirler.

D. Lewis, Strabōn'un köle isimlerine ilişkin saptamalarından (Strab. 7.3.12) yola çıkarak epigrafik kayıtlar üzerinde yürüttüğü incelemede Batı Anadolu halklarının kölelikle imtihanını aydınlatmıştır. Buna göre Hellenler, köleleri ya ait oldukları kabile isimleri ya da geldikleri bölgelerdeki yaygın isimler ile adlandırmaktadırlar. Örneğin (günümüzde Karadenizli vatandaşlar için Temel ya da İdris isminin ayırt edici olması gibi); Manēs ismi ve türevleri veya Midas ismi Phrygialı köleler, Tibeios ismi Paphlagonialı köleler, Kariōn (Καρίων) ismi Kariyalı köleler, Heros ismi Lykialı köleler için yaygın olarak kullanılmaktadır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik II

Syros, Lydos, Thratta gibi bölge veya Ephesos gibi şehir isimlerinden türetilen adlar, kölelerin geldiği yerler ya da pazara sunulmuş oldukları ve dolayısıyla etnisitelerine yakın yerleri kastetmektedir. Ya da Libanos (tütsü) gibi bu bölgeleri hatırlatan Yunanca kelimeler ya da doğrudan Yunanca isimler de kullanılmaktadır. Buradan hareketle özellikle Karia, Phrygia, Paphlagonia gibi bölgeler olmak üzere, Lidya, Kilikia gibi Batı Anadolu halklarının bu trafik içerisinde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Epigrafik kayıtlar üzerinde yapılan incelemeler sayesinde Attika'da yaşayan kölelerin en az üçte birinin Asyalı köleler olduğu söylenebilir. Hellenlerin denizlerde Asyalılara göre güçlü olmasının simgesi olan savaş gemilerindeki (trirem) kürekçiler arasında etnik isme sahip kölelerin üçte ikisinin Asyalı olması ise çok daha şaşırtıcıdır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik II

İnşaat işçileri arasında da Kariōn ve Kroisos gibi Karia ve Lidya ile anılan isimler bulunmaktadır. Attika'da MÖ. 4. yüzyılın ikinci yarısındaki mezar yazıtlarından 35 bin civarı kölenin veya yabancıların maden işlerinde çalıştığı ve bunların %81'inin ise Asyalı olduğu görülmektedir. Klasik dönemde en yüksek olduğu süre zarfında sadece Attika'da sayıları 100-150 bini bulan köle nüfusu içerisinde Trakyalılar en yaygın köle grubu olmakla birlikte, Phyrigialılar, Karialılar ve Suriyelilerin başını çektiği Asyalıların da en önemli köle nüfusunu teşkil etmekte olduğu görülmektedir. D. Lewis, en az Attika kadar önemli pek çok diğer Hellen bölgesindeki köleler de hesaba katılırsa, esasen Pers İmparatorluğu'nun hâkimiyetindeki bölgelerde yaşayan halkların Hellen diyarında köle olmalarının dönemin sosyo-ekonomik karakterine ilişkin önemli bir bilgi olduğunun tartışmasız olduğunu vurgulamaktadır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik II

Özellikle Herodotos olmak üzere Klasik Çağ'ın yazarlarınca Persler tarafından kölelik boyunduruğuna vurulma tehdidi altında gösterilen Hellenlerin bu konuda Persler ile yarıştıklarının görülmesi sayesinde, Hellenlerin askeri güçlerinin boyutunun ortaya konması veya Pers tehdidinin abartılmasının arkasındaki ideolojik sebeplerin araştırılması bu makalenin hedeflerinin ötesindedir. Bununla birlikte Batı Anadolu'nun Persler tarafından fethedilip pek çok kentinde halkın sürülmesi, Genç Kyros dâhil pek çok satrapın başını çektiği isyanların yaşanması, öncesinde Kserksēs'in Hellen Seferi, Agesilaos'un Anadolu Seferi gibi pek çok yıkıcı olayı iki yüzyıl gibi bir süre içerisinde tecrübe etmiş olması, Batı Anadolu'nun istikrarsızlaşmasına yol açarak Batı Anadolu'yu köle ticaretinin kaynağı haline getirmiştir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik II

Diğer yandan Pers Savaşları'nın son halkası olan Eurymedon Muharebesi'nin hatırasını canlı tutan bir vazo resminde; bir Hellen ile bir barbar karakterin ters ilişkisini çağrıştıran imgeler ile Hellenlerin Persler üzerindeki üstünlüğü fikrinin, kadınsı barbar imgeleri üzerinden kültürel bellek yoluyla Hellenlerin akıllarına kazındığının göz ardı edilmemesi gerekir. Ancak söz konusu muharebe sayesinde Hellenlerin 20.000 esiri köle yapmış oldukları bilgisi bu Pan-Hellenik vurgunun arkasında yatan kölelik olgusunun ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Homēros'tan beri bir farklılık diyalektiğinin ve barbarlığın kavramlaştırılmasının nesnesi olan Batı Anadolu'nun, Hellenlerin milli benliklerini algılamaları için bir ayna işlevi gördüğü öteden beri dillendirilmektedir. Ancak Hellenlerin askeri başarılarının övülmesi bağlamında öne çıkan Panhellenizm'in, Hellenlerin üstünlüğü mitini sadece kolonileşme hareketleri için değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik düzenlerinin sürdürülebilmesi için gereken köleliğin meşrulaştırılması amacıyla da kullanılmış olduğu gerçeğinin akademik camiada göz ardı edildiği görülmektedir.